

Всі люди у світі не такі, як усі толерантність в діяльності бібліотек

16 листопада 1995 р. держави-члени ЮНЕСКО прийняли Декларацію принципів толерантності і з 1996р. за пропозицією ООН цей день визначається як Міжнародний день толерантності. Толерантність, як це записано в Декларації, означає повагу, прийняття, і правильне розуміння багатого розмаїття культур нашого світу, форм самовираження і способів прояву людської індивідуальності.

Толерантність як ідея, що має охоплювати всю нашу життєдіяльність в усіх її проявах, повинна увійти у свідомість. Неможливо примусити будь-кого бути толерантним. Це спосіб мислення і його потрібно виховувати змалку: в сім'ї, в школі, і, звичайно, в бібліотеці, яка апріорі є найбільш демократичним соціальним інститутом, де постійно ведуться діалоги культур, де мирно уживаються поруч на полицях автори з діаметрально різних ідеологічних таборів, різних рас і національностей, різного віку, статі і соціального статусу і, навіть, сексуальних орієнтацій. Бібліотека позиціонує себе як територію толерантності і шукає найбільш виразний, яскравий, доступний формат спілкування з користувачами, щоб донести їм це послання світу – «Всі ми різні, але всі ми – рівні». Очевидно, що в суспільстві, де агресія і нетерпимість стали майже нормою, толерантність – це ключ до виживання.

В пропаганді принципів толерантності наші найкращі помічники – книги, що увібрали в себе віковий досвід співіснування безкінечних і безцінних людських Я, гуманістичний пафос кращих зразків художньої літератури; історичні постаті, які є взірцем милосердя і величі людського духу: М. Ганді, мати Тереза, М.-Л. Кінг, Я. Корчак, О. Шиндлер (цей список може бути довгим). Ми обов'язково звернемося до мистецтва, що є універсальною мовою людства і толерантним творчим простором. «Знати, щоб розуміти», – цей девіз має взяти на озброєння кожна цивілізована людина, яка хоче жити у гармонії із собою та іншими. Освіта – основний інструмент розповсюдження толерантності, яку можна вважати привілеєм сильних та розумних, які не сумніваються у своїй здатності йти до істини через діалог та різноманітність думок і позицій. Невипадково основним методологічним інструментом для заходів з питань толерантності є інтерактивність: диспут, дискусія, тренінг, гра, круглий стіл, де у жвавому обговоренні, стиканні різних позицій, моделюванні конфліктних ситуацій, шукається істина, або хоча б підходи до неї. Темати обговорень можуть бути такі поняття як добро і зло, дружба, шанування батьків, повага оточуючих, жорстокість світу, співчуття до всього живого, милосердя до слабих та немічних, взаємовідносини людей різних національностей, соціальних груп, віросповідань у суспільстві; взаємовідносини членів сім'ї, які мають різні національності, різні політичні (або інші) погляди; виховання терпимості, що є, власне, синонімом толерантності. Терпимість, за думкою Ж.Леметра, – дуже важка чеснота, для деяких важча ніж героїзм. Став вже банальним тест на терпимість: «Ви ж не расист? А як щодо зятя негра?»

Ми знову і знову змушені згадувати відомий моральний постулат Конфуція: «Не чини з іншими так, як не хочеш, щоб чинили з тобою.» Проблему терпимості можна обговорити в психологічних бесідах: «Я розумію себе, я приймаю інших», на круглому столі «Свята наука – почути одного», в ток-шоу «Біла ворона», «Молодіжні субкультури: погляд зсередини (знайомство з членами НМУ). Цікавим бачиться досвід Талалаївської ЦБС в розробці цієї проблематики. Тут проведено цикл бесід «Вчимося домовлятися», де обговорювались такі теми як «Я серед людей, або хто поруч зі мною», «Жити поруч», «Можливість бути іншим». Або філософський стіл «Якщо ти байдужий до страждань інших, ти не заслуговуєш звання людини», ток-шоу «Толерантність – вимога часу чи моральна категорія? ».

В одному з численних уроків толерантності, що є в Інтернеті, наведена чудова китайська притча про добру сім'ю, в якій більше 100 осіб жили разом мирно і дружно, без сварок і суперечок. Правитель країни позаздрив такій злагоді і спеціально приїхав дізнатись, в чому ж тут секрет. Старійшина всього роду довго щось писав на папері, а потім віддав його правителю. На аркуші було лише три слова: любов, терпіння, прощення. «І це все?», – здивувався правитель. «Так, – відповів старійшина, – але сто разів любов, сто разів терпіння, сто разів прощення». Про великий дар прощення можна поговорити під час диспуту, подумати над питаннями: «Чому іноді так важко пробачити іншій людині?», «Пробачити – це те ж саме, що й забути?» « Чому важливо вміти пробачити? », «Що взагалі означає прощення?». Ось яку «дієту» для тих, хто хоче стати толерантним, розробили психологи: **понеділок**: розмовляючи з людьми, дивитись їм в очі, привітатися з усіма; **вівторок**: намагатися не нав'язувати нікому свою волю; **середа**: зробити для когось добру справу так, щоб він не здогадувався, що добро йде від вас; **четвер**: не виявляти до іншого такого відношення, яке ви не хочете відчутти до себе; **п'ятниця**: намагатися добре виглядати, говорити з усіма тихим голосом; **субота**: записати 5 позитивних якостей, що характеризують вас і вашого друга; **неділя**: знайдіть 3 приводи, щоб сказати «спасибі» вашим близьким.

Завжди є привід комусь сказати «спасибі». Завжди є поруч хтось, хто потребує співчуття. «Співчуття править світом» вчить давньоіндійське прислів'я. «Чим достойніша людина, тим більшої кількості істот вона співчуває», – стверджував великий філософ Ф. Бекон.

В контексті духовного становлення особистості є важливим вести розмову про світові релігії, їх походження, еволюційні тенденції, про єдині джерела релігій і культур, взаємопроникнення національних культур. Для бібліотекарів, в рамках їх загальної освіти був би корисним цикл семінарів на тему: «Релігія, культура толерантність в просторі міста, країни, світу».

Світова культура є загальнолюдським надбанням. Кожен народ, кожна нація внесла і продовжує вносити в неї свій внесок – більший чи менший – історія на це не зважає. Маємо результат – цивілізацію, чийми плодами користується кожен з нас. Ось який, дуже простий, і водночас мудрий плакат колись розробили філософи, культурологи і активісти університетських молодіжних рухів 1968 р.:

Твій Ісус – єврей
Твій автомобіль – японський
Твій кофе – бразильський
Твої цифри – арабські
Твої літери – латинські
Твоя демократія – грецька
Твій сусід після цього – всього лише іноземець?

Ми всі – команда одного маленького корабля. І краще б його не розхитувати. Краще – знайомитись зі світом – таким дивним, і людьми – такими різними. Відчуття своє приналежності до великої загальнолюдської сім'ї зовсім не виключає патріотизму, чию «приховану теплоту» колись відмічав Л.Толстой. Приховану – тобто без афектації, без намагання довести всім, що тільки твоя країна – «най, най,най»... Кожен живе у власному світі. Але якщо подивитись на зоряне небо, то можна побачити, що всі ці зоряні світи поєднані в сузір'я сонячної системи та галактики. Так і ми маємо поєднати для своїх зацікавлених читачів такі, наприклад, географічні та культурологічні поняття як «Схід – Захід», показати взаємодію різних форм культурної, міфологічної, етносоціальної свідомості західних і східних традицій в культурному просторі сучасного суспільства.

Цьому знайомству будуть сприяти фестивалі, місячники, тижні і дні національних культур, презентацій національних культурних товариств, які відкриваються зараз в районних центрах також. Можна запропонувати різноманітні літературно – мистецькі акції, як, наприклад, музичний семінар «Містерія звуку: музичні картини світу» (знайомство з музичною культурою різних народів); арт-шоу «Толерантність поезії»; відзначення свят з міжнародного календаря ЮНЕСКО, розповіді про свята і святкові традиції різних країн. Можна провести інформаційне раллі, під час якого відправитись у заочну мандрівку до тієї країни, де хочуть побувати читачі. Ці мандрівки можуть бути як літературні, так і віртуальні, в інтернет-просторі, з такою, наприклад, назвою –«Сам собі Discovery».Зараз досить багато роботи бібліотеки проводять в плані євроінтеграційних спрямувань України. Ось ще одна тематична пропозиція – континентальна гра «Європа без кордонів».

Важливий аспект толерантність – гендерний. Цикл тематичних заходів «Чоловіче – жіноче» передбачає висвітлення різних форм гендерних взаємовідносин в сучасному суспільстві і, зокрема, в культурному просторі.

Отже, толерантність можна розглядати в будь-яких контекстах, як провідну ідею, загальнолюдські так би мовити «правила поведінки».

Для більш детального ознайомлення з цією проблемою пропонуємо провести ряд семінарських занять: «Бібліотека як вихователь культурної злагоди і толерантності», «Етнічна толерантність і бібліотека», «Духовне і моральне виховання людини і громадянина на основі принципів толерантності», «Бібліотека–відкритий простір культур».